

ПРОСЛЕДЯВАНЕ НА КЛАСИФИКАЦИОННОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ДЕЦА ОТ 3 ДО 6 ГОДИНИ

Натали Досева

The classification behavior of children is different from the one of adults, it is not performed in taxonomic manner, and often it is guided by other factors. Many authors are trying to analyze this phenomenon, but in spite of the exceptionally abundant empirical results from a multitude of projects, their assertions are contradictory. This challenged our research interest and provoked the present investigation of the categorization of children at the age of 3 to 6, whereas in two experiments we studied what categories (super-ordinate, basic and relative) the children form. For the purposes of the study models of furniture and animals were used, amongst which there are developed basic categories of fish, birds, chairs and tables, as well as super-ordinate categories of furniture and mammals. Each multitude is composed of 6 representatives of given category, three of which are prototypic and three are untypical members of the respective categories. In one of the experiments furniture models are introduced to the children, and in the other – animal models. The method of free classification is used and the instruction imposes rather free and unguided behavior to the children, information is not given about the unfamiliar objects from the introduced animals and furniture, the different members of the categories are not named by their specific subordinate names. The children are required to put together these toys/ animals, which they assess that have to be together in one place and in one group, thus forming several groups from the introduced toys/ animals. The results show that 3- and 4-year-old children are more inclined to form super-ordinate categories, especially if they do not recognize the objects and often they refer to inessential features such as color and size, whereas 5 and 6-year-olds form basic categories, they categorize on the basis of essential features of similarity both furniture and animals. On the other hand, 3- and 4-year-olds sense the relations of similarity in the furniture category, whereas the children at the age of five and a half through six sort entirely on the basis of similar features.

Като обитава своята среда, човек влиза в непрекъснато взаимодействие с нея, получава информация под формата на звуци, букви, думи, словосъчетания, възприема обекти с различна форма, цвят, големина и измерение, усеща миризми и различни вкусове, както и допир и натиск. След като се възприеме от сензорните модалности, преди да се съхрани в ДП, тази информация се класифицира, т.е. се категоризира. По този начин се организира придобитото познание за по-добро запамятаване и по-лесен достъп при възпроизвеждане. Категоризацията е когнитивен процес, който започва своето развитие през втората година от живота на детето и се изразява в групиране на единици в множества с естествена логическа свързаност и цялост въз основа на перцептивно сходство или смислови отношения. Категориите най-общо се делят на естествени и изкуствени, семантични и перцептивни.

Изключително много теоретични направления изследват процесите на категоризация и търсят доказателства на своите хипотези. Част от тях си противоречат и взаимно се изключват, други се допълват или внасят друг аспект на проблема, но пред всички тях остават все още много отворени въпроси. Едно от тези направления е възгледът за прототипите, който много точно изяснява как човек успява да разграничи отделни категории от иначе безкрайния континуум от множество понятия, а именно като ги постави около централен прототипен образ, около който се разполагат от по-типични до по-малко типични категориални членове.

Прототипният модел е основоположен от Елеонор Рош през седемдесетте години на миналия век. Рош разглежда категориалните системи в две измерения — вертикално с различни нива на включеност и хоризонтално — разделяне на категориите от същото равнище на включеност. Рош има изключително богата изследователска дейност, работи предимно със студенти и деца. Тя поставя следната хипотеза:

Категориите от базисни обекти са първото деление на света в категории от малките деца.

Базисните обекти са първите категории, които децата формират на 3 год. по начин, подобен на таксономията при възрастните. Децата сортират таксономично обектите на базисно ниво много преди суперординатните категории.

Други автори, последователи на Елеонор Рош, правят редица изследвания и установяват, че базисното ниво на категоризация не е първото ниво, на което сортират малките деца. В редица изследвания Мандлер и Бауер сравняват сортиращо поведение при 12-, 15-, 20-, 24- и 31-месечни деца, с категории на базисно ниво, когато обектите са от един и същ суперординатен клас или от различни суперординатни класове. В тези изследвания авторите използват стимули-играчки.